

Smiljan Rozman

Mož, ki so ga zasovražili predmeti

Smiljan Rozman se je rodil leta 1927 v Celju. Med vojno je doživel odisejado izgnanca, bil je na prisilnem delu v Nemčiji in Franciji (Leipzig, Strasbourg, Nordhausen). Po vojni je končal učiteljišče v Mariboru, po končani vojaški službi je študiral psihologijo in pedagogiko na filozofski fakulteti v Ljubljani. V tem času se je preživljal predvsem z igranjem v raznih plesnih in jazz orkestrih. Zdaj živi kot poklicni pi-

satelj. — Biti poklicni pisatelj pa pomeni pri Slovencih nepretregano pisanje in Smiljan Rozman to pravilo samo potrjuje: v dvanajstih letih, odkar se je predstavil s svojim prvim romanom (Nekdo) in prejel zanj Prežihovo nagrado, pa do danes, je vpisal v svojo bibliografijo kar sedemnajst naslovov knjig in se uvrstil med najplodovitejše slovenske avtorje radijskih in televizijskih iger. Lotil se je domala vseh žanrov in zajemal snov za svoja dela zvečine iz sodobnega življenja, s čimer se je večkrat dotaknil najbolj živih problemov naše povojne družbe ter vnesel v sodobno slovensko literaturo nekatere motive iz socialne sredine, ki so doslej ostajali na njenem obrobju. Prvemu romanu (Nekdo, 1958) so se v dobrem desetletju pridružili še romani Obala, Družčina, Ruševine, Brusač, Poletje in Pokopališče, novelistične zbirke Mesto, Na tekočem traku ter Rozalija in Vrtačnik, in vrsta knjig za otroke (Teden ima sedem dni, Čudežni pisalni strojček, Reporter Tejš poroča, Lov za ukradenimi milijoni, Janko in njegov svet in Tri zgodbe). Smiljan Rozman je tudi avtor osmih radijskih ter ene televizijske igre. Dvakrat je bil nagrajen s Prežihovo in enkrat z nagrado Prešernovega sklada, štirikrat pa je bil nagrajen na natečajih za radijsko igro.

V pričujoči številki se Rozman predstavlja s kratko humoresko.

Rančigaj je bil risar v tovarni pohištva. Risal je načrte omar, miz, stolov, polic, kuhinj, spalnic, dnevnih sob. Vse to. Le risal. Ustvarjala sta jih arhitekta, ki se nista spuščala v tehnične načrte svojih stvaritev. To sta prepustila njemu. Morda sta tu pa tam le posegla vmes. To so bile po

navadi debele rdeče vijuge s flomastrom, ki so se kot rezilo noža zarezale v tanke, skrbno izrisane črte njegove risbe. Ob takih prilikah je moral mož načrt narisati znova in upošteval je pri tem pripombe, ki so bile napisane pod risbo prav tako z rdečim flomastrom in z rokopisom, ki ga je komaj znal prebrati. Vendar to Rančigaja ni preveč motilo, kajti mož je bil miren in zadovoljen. Res, morda ga je poseg v njegovo delo le nekoliko pretresel, toda to je trajalo nekaj minut, nekako tako, kot če človeka zaboli zob. Le za hip, da se ga človek zave, nato pa bolečina, ki ni prava bolečina, zamre in človek pozabi nanjo in na zob. Mož je bil eden tistih, ki jim ljudje pravijo dobrovoljček. To po navadi izgovorijo z lažnim pomilovanjem, v katerem se skriva kanček nevoščljivosti. Mož je živel mirno in zadovoljno do tistega dne, ko mu je padel z mize svinčnik. To se mu je sicer že zgodilo, toda tokrat je bilo nekoliko drugače. Svinčnik je padel na tla, mož ga je položil nazaj na mizo. Potem je nanj pozabil. Vzel je v roko ravnilo pa pero za tuš in že je hotel povleči črto, ko mu je pogled spet pritegnil svinčnik. Ta se je začel kotrljati proti robu mize, kotrljal se je vedno hitreje z značilnim zvokom zaradi svojih robov in slednjič se je spet znašel na tleh. Mož je odložil ravnilo in pero, se sklonil, svinčnik pobral in ga spet položil na mizo. Zdaj ni vzel v roko ravnila in peresa. Stopil je k obešalniku, kjer mu je visel suknjič, in vzel iz žepa cigaretno škatlico. Prižgal si je cigareto in vrnil škatlico v žep. Takrat je spet zaslišal za svojim hrbtom znano kotrkljanje, temu pa je sledil padec. Obrnil se je in pogled mu je obtičal na svinčniku, ki je bil spet na tleh, le da to pot z odlomljeno konico. Mož je povlekel dolg dim, stopil k svinčniku, ga pobral, ošilil in ga dal v star vrč med druga pisala. Mož je bil potrpežljiv.

Spet se je vrgel na delo in kmalu pozabil na svinčnik. Ko pa je pokadil tretjo cigareto, ker kadil je precej, se je zgodilo nekaj, na kar je že čisto pozabil. Zadnjikrat se mu je to zgodilo v drugem letniku šole za tehnične risarje. Z mezincem je podrl stekleničko s tušem in črna packa se je začela nezadržno širiti po njegovi risbi. Mož je bil v prvem trenutku tako prese-nečen, da ni vedel kaj. V levi je držal ravnilo, v desni pero. Z rokama je mahal pred sabo in ni pomislil, da mora ravnilo in pero odložiti ter rešiti, kar se rešiti da. Toda za to je bilo že prepozno. Le še spodnji levi del narisane omare se je rešil črne tekočine, ki se je počasi sušila. Mož je položil pero in ravnilo na mizo, roke so se mu tresle in začel si je tretji dlani, ne da bi se bil tega zavedal. Potem se je zdrznil. Pogled mu je zdrsnil na roke in te so se umirile v krčevitem prijemu. Zbegano je gledal v vozel prstov. Potem se je le nečesa domislil. Razklenil je dlani in počasi predročil. Ne, roke se mu niso več tresle, celo konci prstov ne. Nerodnost? Izključeno. Kako naj bi bil neroden on, ki je bil znan kot spreten človek. Nekaj časa si je belil glavo, potem pa zamahnil z roko, vrgel stekleničko v koš za smeti, strgal popackan načrt z risalne deske in pritržil nov list. Začel je risati znova, ne da bi se bil razburjal, saj je bil miren človek, dobrovoljček.

Kasneje je stopil v sobo starejši izmed arhitektov, tisti, ki je bil možev šef. Že pri vratih je zažagalo v tišino prostora: »Kako kaj gre?« Šef je vedno tako pozdravil, če se je z delom mudilo.

Frančeskin je stisnil ustnice in skomignil z rameni. »Gre, gre!«

Šef je stopil k risalni mizi in pogledal čez moževa upognjena ramena. »To pot vam gre počasi izpod rok. Zdi se mi, da ste imeli včeraj več narisane.«

Mož je spustil ravnilo in pero. Postalo mu je vroče, pogledal je kvišku proti šefovemu vprašujočemu pogledu in prikimal. »Čisto prav imate, res. Pripetila se mi je nesreča. Risbo sem imel tako rekoč že končano, potem pa sem po nerodnosti razlil tuš. Pravzaprav ne po nerodnosti. Sam ne vem, kako se je moglo to pripetiti.« Šefov pogled se je pribil na belo prazno steno in ne da bi bil povišal glas, je začel vrtati z besedami v zid. »Ja, to je nerodno. Pričakoval sem, da bo danes delo končano.«

Mož je vstal in si z robcem obrisal potno čelo. »Storil bom, kar bo v moji moči, tovariš šef. Popoldan se bom vrnil v službo in zvečer bo risba zagotovo končana.«

Šefova glava se je sunkovito obrnila proti možu in stisnjene ustnice so se zaokrožile, vzdrhtele in glas je postal mehkejši, prijaznejši: »Da, da, to bi bilo zelo lepo, zelo lepo.« Pogledal je po sobi, se z očmi ustavil na zmučkani risbi v košari za smeti in potem je zdrknil s pogledom k črni packi, ki se je počasi širila na parketu izpod koša. Hotel je še nekaj reči, pa se je le odkašljajal ter skoraj zbežal iz sobe.

Mož je ujel šefov pogled in zdaj je odrevenelo buljil v tisto packo, ki se je širila izpod koša za smeti. Čeprav je bil mož dobrovoljček, je to pot zaklel. Dvignil je koš, ga položil na časopis in med zmečkanim papirjem poiskal stekleničko, od koder je odtekal tuš. Stekleničko je zavil v papir, vzal krpo in začel brisati tuš s parketa. Tega pa ne bi smel storiti, saj je tako še bolj posvinjal parket. Vendar, mož je bil dosleden. Tiho je rekel: »Ne bom se vam dal kar tako. Vam že ne.« Vzel je smirkov papir in začel drgniti popackan parket. Čez dobro uro je bil pod spet čist. Res, na mestu, kjer je drgnil s smirkovim papirjem, je bil nekoliko svetlejši, toda mož je sklenil, da bo kupil parketno loščilo in odrgnjeno mesto namazal ter kasneje položil z volneno krpo.

Po kosilu, ko se je vrnil na delo, je to tudi storil. Zadovoljen sam s sabo, se je skoraj zadril: »Tako, ne bom se vam pustil!« Zaslišal je svoj glas, se ga skoraj prestrašil in pomislil: »Komu se ne bom pustil!« Ozrl se je na svinčnik, na košaro za smeti in zašepetal: »Predmetom? Ne, ne bom. Nekaj imajo proti meni. To sem ugotovil že zjutraj, pri nogavicah, ki jih nikakor nisem mogel spraviti na noge. Toda, zakaj so proti meni, zakaj?«

Ne da bi bil našel odgovor, se je lotil omare in jo do večera tudi končal. Bil je utrujen, vendar zadovoljen. Stekel je iz tovarniške zgradbe, skočil na svoj stari bicikel in odhitel v mesto, kajti ob osmih je bil zmenjen s Tatjano, svojim dekletom. Pritiskal je na pedale, širil nosnice in vdihaval topel spomladanski zrak. Neko neznano hrepenenje mu je širilo prsi in počutil se je, kot da bi imel krila. Prav ko je pomislil na Tatjano in zavozil v ovinek, je počilo. Po poku je sumljivo zasikalo in mož je nenadoma začutil na trtici trdoto cestišča. Stopil je s kolesa in se zazrl v zadnje prazno kolo. Ni zaklel. Le žalosten je bil in zaskrbelo ga je, ker je vedel, da bo zamudil

na sestanek. Ničesar drugega ni mogel storiti, kot skriti bicikel za bližnji grm ter skočiti do prve avtobusne postaje.

Tatjana je Rančigaja potrpežljivo čakala in bila je zaradi njegove zamude bolj začudena kot jezna, saj mož ni nikoli do takrat zamudil niti minute. Ko je prihitel v lokal, kjer sta bila zmenjena, ga je le vprašujoče pogledala. Še sesti ni utegnil, ko je že začel: »Tatjana, vse mi gre danes narobe. Najprej svinčnik, pa tuš, pa bicikel, da o nogavicah zjutraj sploh ne govorim.«

»Tine, nič te ne razumem.«

Vse ji je razložil od začetka do kraja. Nazadnje je še dodal: »Zdi se mi, da me predmeti sovražijo. Toda ne vem, zakaj? Res sem zjutraj zaklel in rekel ‚preklete nogavice‘, vendar tega nisem rekel prvič. Kolikokrat sem zaklel, ko sem udaril z nogo ob mizo, pa nisem imel nobene težave z mizo. Kolikokrat sem zaklel, če se mi je prevrnil stol, pa nisem imel nobene težave s stolom. Res da sem rekel zjutraj, preklete nogavice, ker jih nisem mogel spraviti na noge, vendar tudi to nisem rekel prvič. Nazadnje mi pa počí še zračnica.« Zdaj, ko je nekako seštel vse, kar se mu je tega dne pripetilo, je bil skoraj obupan.

Tatjana mu je rekla, da je to, kar trdi, nesmisel. Predmeti ne morejo sovražiti nikogar, kaj šele da mu nagajajo. Morda je nekoliko utrujen, ponoči se bo naspal in naslednjega dne bo pozabil na težave s predmeti.

»Morda imaš prav,« je rekel Rančigaj Tatjani, jo nežno prijel za roko in naročil dva vermuta. Po vermutu sta šla v kino in na poti domov bi se sploh ne bi več spomnil težav, če bi ne bil moral iti po kolo, ki ga je bil pustil za grmom.

Poslovil se je s Tatjano, skočil na avtobus in se peljal do bicikla. Toda bicikla ni bilo več za grmom. Pa tudi kje v bližini ne. Takoj je uganil, da so mu ga ukradli. Bil je jezen, potem pa se je tolažil, da je bil bicikel star in je že davno hotel kupiti kolo z motorčkom, tisti pony-expres, ali kako mu že pravijo. Zamahnil je z roko in krenil domov peš, saj avtobus ni več vozil.

Spal ni pretirano dolgo, ker so ga morale čudne sanje. Zasedovali so ga predmeti. Njegovi lastni predmeti, ki jih je, ko je postal lastnik, vzljubil in so mu postali nenadomestljivi. Bežal je čez široko pusto polje, podobno puščavi, za njim pa so se podili predmeti z omaro na čelu. Da, omara, velika, nerodna, je bila najhitrejša. Delal je trimetrške skoke in ob vsakem se je zazdelo, da bo zgubila ravnotežje in padla. Toda ne. Neverjetno je bila spretna. Pristala je na zadnjih nogah, se poveznila na sprednje, se postavila na zadnje in spet skočila. Omari so sledili stoli, miza, nočna omarica, postelja, podobna barki, potem obleke, ki so vihrale v zraku kot strahovi, zadnja pa je dohitevala skupino budilka, kot da bi zamudila na štart. Rezgetala je s svojim zvoncem in opozarjala predmete pred seboj, naj se ji umaknejo s poti in počasi tako prehitevala drugega za drugim. Kmalu se je znašla ob njegovem ušesu in mu s svojim zvonjenjem vrtala bobnič. Tekel je vedno hitreje, napenjal vse moči, ker mu je nekaj šepetalo, da bo rešen, če doseže gozd, saj ga miza, omara, postelja in stoli v gozdu med

drevjem ne bodo mogli zasledovati. Začela mu je pohajati sapa, noge so mu postajale vedno težje in budilka mu je rezljala mozeg. Tik pred gozdom je omagal, se spotaknil in padel. Takrat se je zbudil na tleh ob postelji. Budilka je še vedno drdrala na nočni omarici, zagrgala je še nekajkrat in utihnila. Vstal je, si obrisal potno čelo in s strahom pa tudi sovraštvom pogledal po predmetih. Stali so trdni, nemi. Miza, postelja, omara, knjižne police, knjige, obleka, obešena na naslonjalu stola, vse. Tako kot je pustil prejšnji večer. Nemo, mrtvo. Obšlo ga je olajšanje, oddahnil se je in se začel oblačiti. Ob vroči turški kavi je pomislil na končen načrt omare in ta misel ga je celo spravila v dobro voljo, ki je trajala, vse dokler se ni spomnil na ukradeni bicikel. Toda Rančigaj je zamahnil z roko in rekel glasno: »Prava reč. Kupil bom pony-expres.« In že je sklenil, da bo tudi Tatjani predlagal, naj kupi pony-expres in že je zasanjal, kako se peljeta na izlet.

Stopil je na avtobus in se odpeljal v službo. Sonce je vzhajalo in lovilo ravnotežje na slemenih hiš. Ljudje so čutili pomlad. Na ustnicah smeh, nobenega nerganja, nobenega kreganja v avtobusu, nobenih grdih besed. Mlajši so ponujali sedeže starejšim, celo sprevodnik je bil ljubezniv. Rančigaj je zrl v umito pokrajino. Vozili so mimo mesta, kjer so mu ukradli kolo. Vprašanje je, če bi sploh pomislil nanj, toda pogled mu je priklenila skupina ljudi, ki je mahala z rokami, vpila in gledala v krošnjo drevesa. Splezal je s pogledom in zagledal med nežnim popkastim zelenjem svoj bicikel. Postalo mu je slabo. Z vso silo je stisnil aktovko in jo prižel na prsi. Čakal je, da se mu bolečina, ki jo je čutil v glavi, poleže, potem pa, ko je do tega prišlo, se je kolikor je mogel hitro prebil do vrat in na prvi postaji izstopil. Tekel je nazaj k drevesu, na katerem je bilo njegovo kolo. Ljudje so še vedno stali pod drevesom, se pomenkovali in zrl v bicikel, ki je bil zagoden med vejevjem. Ne da bi bil hotel, je zavpil: »Ljudje, moj bicikel. Včeraj sem ga pustil za grmovjem, ko pa sem se vračal domov, ga nisem več našel. Zdaj pa je na drevesu.«

Ljudje so se nasmihali in nekdo je rekel: »Pomlad. Mulce je začelo razganjati, pa so postali objestni. Po naključju so našli kolo za grmovjem in ga potem potegnili za šalo na drevo.«

»Le kako? Kdo bi pa lahko splezal med tisto vejevje. Pa še z biciklom.«

Možje so strokovno premerili z očmi in pritrdili: »Res, moralo je biti zelo težko.« Ozrli so se k Rančigaju: »Kaj boste pa zdaj storili?«

»Kako to mislite?«

»Ga boste pustili kar na drevesu?«

Rančigaj si je začel tretji brado: »O tem nisem razmišljal. Pravzaprav sem bicikel tako rekoč že odpisal. Star je, odslužil je. Kupil si bom pony-expres.«

»Potem ga bom pa jaz skušal spraviti z drevesa. Če ga spravim z drevesa, je kolo moje, kajne?« se je oglasil mlad fant.

»Ja, ja, seveda,« je rekel nekam neodločno Rančigaj.

Fant pa: »Veste kaj, dal bi vam še tri stare tisočake, a?«

Mož je odločno odkimal. »Ne, ni treba. Bicikel sem odpisal. Če ga zmorete spraviti z drevesa, je bicikel vaš. Na svidenje!«

»Na svidenje, pa hvala!« je zavpil fant za njim, pljunil v roke in se začel vzpenjati po deblu. Mož je pogledal na uro in odhitel proti tovarni. Kar peš, ker od tam ni bilo daleč.

Šef je bil z risbo zadovoljen. Pohvalil ga je, in ko je opazil položčen, čist parket, je rekel: »Ja, tovariš Rančigaj, vi ste zlata vredni.«

Možu je bilo nerodno. »Hvala, hvala, tovariš šef. Ni sile, ni sile.« (Zelo je bil skromen.)

»Pustite, pustite. Med nama rečeno, z arhitektom Blažkom sva sklenila, da vas predlagava za nagrado ob dvajsetletnici našega podjetja.«

Rančigaj se je potil od hvaležnosti. »Prav lepa hvala, tovariš šef, prav lepa hvala.«

Šef je nekoliko vzvišeno in dobrohotno pokimal. Potem pa je po naključju pogledal v Frančeskinove noge ter se prilepil s pogledom na njegove čevlje. Obraz se mu je zresnil, oči zamežikale. Kar nekako nerodno mu je postalo. »Tovariš Rančigaj, zdi se mi, da ste zjutraj obuli napačne čevlje. Mislim reči, različne čevlje.«

Rančigaj se je zagledal v čevlje. Od samega presenečenja se je sesedel na stol. Desni čevljev je bil rjav, levi črn. Roke so mu pristale na kolenih, glava mu je nihala z leve na desno in nazaj, kot da bi imel v vratu avtomat. Sprva sploh ni mogel spregovoriti, potem pa se mu je le odtrgalo: »Sploh ne razumem. Zagotovo vem, da sem obul rjave čevlje. Kako bi le mogel pomisliti na črne v tej obleki in ob takem vremenu.«

»Verjetno ste bili včeraj utrujeni. Morali ste delati do večera. Morda ste tudi slabo spali, pa ste zjutraj svojo napako s čevlji prezrli.«

»Res sem slabo spal, tovariš šef, toda roko bi dal v ogenj, da sem zjutraj obul par rjavih čevljev.« Že v naslednjem trenutku je od bolečine zakričal, ker ga je hudo speklo na desni roki.

»Tovariš Rančigaj, kaj pa je?«

Mož je z izbuljenimi očmi gledal desno roko, jo otipaval in sploh ni vedel, kaj naj bi rekel.

»Povejte že, kaj se dogaja z vami, tovariš Rančigaj! Naj pokličem zdravnika?«

»Ne, ne, ni treba. Bo že minilo.« Ni si upal povedati o roki. S težavo je vstal, vzel v roko svinčnik in ravnilo in se pripravil k delu, samo da bi spravil šefa iz sobe. Ta je res še enkrat premeril sobo, kar je bila vedno njegova navada pri odhodu, prijel za kljuko in še rekel: »Tovariš Rančigaj, če vam ne bo dobro, kar telefonirajte in potem pojdite domov. Pomlad je in gripa razsaja. Morda ste res bolni.« Potem je odšel iz sobe.

Mož se je sesedel. Roka ga je še vedno skelela. S pogledom se ni mogel odlepiti od črnega čevlja. Toda Rančigaj je imel trdno voljo. Otrl si je roko, vstal in se lotil dela. Skušal se je osredotočiti na risanje, toda misli so mu venomer uhajale k nočnim sanjam. Dvakrat je moral začeti znova. Tretjič je mislil, da je risbo v redu končal. Toda ugotovil je, da je pozabil stolu narisati zadnjo levo nogo. To napako je zlahka popravil, vendar ga je kljub temu resno skrbelo. Zavedel se je, da z njim ni nekaj v redu.

Kasneje je pozvonil telefon. Iz bolnišnice. Povedali so mu, da je fant, kateremu je prepustil svoj bicikel, padel z drevesa in si zlomil levo nogo. Povedali so mu tudi, da mora priti na postajo milice, kjer bo dal izjavo, da je bil bicikel res njegov. »Važno je posebno to, če ste vi fanta k temu dejanju spodbujali. Kajti če je tako, potem ste vi sokrivi njegove nesreče in boste zaradi tega tudi odgovarjali,« so mu razložili skozi telefon.

Zdaj je bil Rančigaj že resnično bolan. Z muko je skušal šefu do-povedati, zakaj mora na milico. Ta ga pa sploh ni razumel, toda rade volje ga je pustil iz tovarne, ker je uvidel, da je mož tega dne za delo nesposoben, pa tudi zato, da se ga reši.

Na policiji je podpisal izjavo, da je bil bicikel res njegov, vendar pa fanta ni nagovarjal, naj spleza ponj. Fant se je ponudil sam, ker je on, Rančigaj, bicikel tako rekoč že odpisal, saj si vendar hoče kupiti pony-expres. Vse to so lepo popisali in nazadnje je Rančigaj še podpisal z vlažno, tresočo se roko.

Potem si je štel v dolžnost, da obišče tudi fanta v bolnišnici. Ko se je znašel pred njim, ni vedel, ali naj se mu začne opravičevati ali ne. Nekje globoko v sebi je namreč čutil, da jo je fant le skupil zaradi njega, čeprav ga ni on sam izrecno pripravil do tega, da bi splezal na drevo po bicikel. Vendar, bicikel je bil le njegov in fantu se ga je zahotelo. Pa ga je zadrege rešil fant sam. Ležal je na postelji, noga v mavcu mu je visela na uteži, usta pa so mu bila raztegnjena do ušes.

»Pozdravljeni!« ga je pozdravil fant. »Zdaj me pa pogledjte! No, bicikel pa le imam, čeprav se ne bom mogel voziti z njim tri mesece. Pomislite, tri mesece bolniškega dopusta!«

»Torej, niste jezni name . . .«

»Kje neki, kje neki!« se je režal fant. »Saj plača vse socialna. Kar brez skrbi bodite, tudi mene so vpraševali, če ste me nagovarjali, da bi splezal po bicikel, pa sem rekel, da je to nesmisel. Sam sem se odločil. Čisto sam. Kar je tudi resnica.«

Rančigaj se je oddahnil. Hvaležno je stisnil fantu roko, mu zaželel skorajšnje ozdravljenje, potem pa jo je z dolgimi koraki mahnil iz bolnišnice.

Bilo je šele poldne in lahko bi se bil še vrnil na delo. Tega pa ni storil. Prvič v življenju. Preveč je bil izčrpan, bolan. Najprej je šel na pošto in telefoniral Tatjani, naj pride zvečer k njemu. Tatjana je rade volje pristala. Potem je šel v bližnjo restavracijo na kosilo. Bil je pač lačen. Pa tudi umiriti se je hotel ob jedi. To, da so se ljudje radovedno ozirali za njim in gledali v njegove čevlje, ga ni več motilo. Kosilo pa se je prav klavrno končalo. Juha je bila preslana, zrezek prezapečen, podplatu podoben. V solati je našel gosenico. Potem je še po nerodnosti in zaradi jeze razbil kozarec, črno vino pa mu je popackalo obleko. V stranišču si je madež nekako očistil in kar se da hitro izginil iz lokala.

Domov se mu ni dalo. Taval je po ulicah brez cilja in šepetal vase: »Tudi kozarec, tudi juha, tudi zrezek, tudi solata. Vse, prav vse je proti meni. Kdo ve, koliko časa bi bil takó taval po mestu, in toliko da ga ni povozil avto, ko je prečkal cesto, zatopljen v črne misli. Šofer je vpil nanj,

da je mesečnik, kmet, osel in kdo ve kaj še. Mož pa je samo jecljal, naj oprostí. Toda to ni nič pomagalo. Okoli njiju so se zbirali ljudje. Potem je prišel še stražnik in mož je moral še enkrat poslušati, kako se prečka ulico in nazadnje še opomin, da bo drugič, če bo storil kaj takega, plačal kazen. Rančigaj se je zahvalil policaju za dobrohotnost, se prerinil iz obroča, zbežal po ulici ter zavil pri prvem vogalu na desno, samo da bi se izgubil ljudem, ker je vedel, da gledajo za njim. Izmučen in še bolj nesrečen kot prej, se je sesedel na klop v parku. Toda ni dolgo vzdržal. Vse ga je motilo. Sonce, brsteče drevje, sprehajajoči ljudje, kričeči otroci. Vstal je in se napolil domov.

Moral je nekako preživeti do večera. Zato je sklenil, da bo takoj, ko pride domov, legel. Skušal bo zaspati, dokler ne pride Tatjana. Ko je stopil v svojo sobo, se mu je zazdelo, da se je nekaj spremenilo. Vendar ni mogel takoj ugotoviti, kaj. Šele kasneje, ko je nekajkrat premeril s koraki sobo, je opazil, da se je razpored pohištva menjal. Omara, ki je bila prej prislonjena na desnem zidu, je bila zdaj ob vratih. Slika je visela tam, kjer je bila nekoč omara, stoli pa so se vrstili drug na drugem ob oknu. Možu se je zdelo to zelo čudno, toda potem, ko je pomislil, da je bila morda v sobi ženska, ki mu je prihajala dvakrat na teden pospravljat, se je potolažil. Nekoliko začudenja pa je le ostalo v njem, saj bi morala ženska priti pospravljat šele naslednji dan. Toda s tem problemom se ni hotel več ukvarjati. Zaklenil je vrata, se slekel, legel in si čez glavo potegnil odejo. Ovila ga je tema in s temo je prišel spanec.

Zbudilo ga je trkanje na vrata. Sprva ni vedel, kje je, toda ko se je rešil odeje, mu je postalo jasno, da je v svoji sobi. V sobo se je plazil mrak in ulična svetilka pred hišo se je prižgala ter vrgla skozi okno rumen kvadrat. Spet je potrkalo in potem glas: »Tine, odpri vendar. Kaj si doma?« Bil je Tatjanin glas.

Skočil je iz postelje in bosonog odtacal do vrat. »Tako, tako.« Prižgal je luč in mislil odkleniti vrata. Toda na svoje veliko začudenje ni našel ključa v ključavnici. Zatrдно je bil prepričan, da ga je pustil v vratih, zdaj pa je izginil.

»Tine, odpri vendar!« se je spet zaslišalo.

»Počakaj, ne najdem ključa!« Začel je iskati po žepih. Zraven pa se je tudi oblačil. Ključa ni bilo. Ne v hlačnih žepih ne v suknjiču ne v žepih plašča.

Trkanje in glas na drugi strani vrat pa sta se vztrajno oglašala: »Tine, odpri. Kaj pa delaš. Saj si vendar rekel, da prideš!«

»Ne najdem ključa, ne najdem ključa,« je ponavljal kot na pokvarjeni gramofonski plošči. Bil je že oblečen, le nogavic ni mogel najti. Vedel je, da jih je pustil ob čevljih, toda tam jih ni našel. Tudi pod posteljo ne, pod omaro, pod mizo, nikjer. In ključa tudi ne. Tresel se je od razburjenja in razočaranja. Zunaj pa: »Tine, ne bom več čakala. Morda pa nisi sam. Morda pa mi nočeš odpreti! Kar povej!«

Zamalo se ni sesedel: »Tatjana, kako moreš reči kaj takega. Ključa ni, pa konec. Tudi ključ je proti meni.«

»Tine, že spet začenaš. Če pri priči ne odpreš, grem!« Glas je postal oster, lahko bi se zarezal v špranjo.

»Ne najdem ključa!« je zavpil na vso moč, tako da se je prestrašil lastnega glasu.

»Potem grem!« se je zaslišalo na drugi strani. Sledil je tih razgovor. Vedel je, da Tatjana govori z gospodinjo.

»Nimam ključa, nimam ključa!« Rančigajev glas je bil roteč. Spet je iskal pod posteljo, pod omaro, pod mizo. Tudi žepe je vse znova obrnil. Nič. Zunaj je udarilo: »Zbogom, Tine. Le išči ključ, jaz grem!« V tla so se zabili odločni koraki, potem so se zaprla večna vrata in potem je bilo zelo tiho, tako da je lahko slišal gospodinjin drseče potuhnjene korake, ki so se umikali proti kuhinji. Kuhinjska vrata so se zaprla in v stanovanje je padla tišina.

Rančigaj je ostal sam. Brez ključa, brez nogavic. Nihče prav ne ve, kaj se je potem dogajalo v njegovi sobi. Toda ker ni mož odprl sobe tudi drugega dne, je gospodinja poklicala policijo in so v sobo udrli. V sobi je bilo pravo razdejanje, ali bolje rečeno, poseben red. Okoli omare so bili nagrmadeni vsi predmeti. Na vrata omare se je najprej pritiskala miza, na njej so bili stoli, nočna omarica, potem pa še drugi predmeti. Celo postelja se je prislonila h kupu predmetov, ki je segal do stropa. Le Rančigaj ni bil v sobi. Ko so predmete odstranili izpred omare in omaro odprli, so Rančigaja našli v omari. Gledal jih je z velikimi, preplašenimi očmi, iz sebe pa ni spravil besede. Ves se je tresel in ves poten je bil. Ljudje so se spogledali, poklicali rešilni avto in moža odpeljali v bolnišnico. Vsi so se strinjali, da se je Rančigaju zmešalo. Le nekaj jim ni bilo jasno, kako je prišel mož v omaro in kako so mogli predmeti omaro zabarikadirati. Vendar o tem niso dosti razmišljali. Možu se je pač zmešalo in pika.

Da, še nekaj so našli. Listek, napisan z nerodno pisavo. Na njem je pisalo: »Vsega so krive nogavice. Maščevale so se. Mož jih ni opral mesec dni. Kupil jih je, ne da bi jih vprašal, če želijo biti njegova last. Tega nogavice zagotovo niso hotele. Njihova želja je bila, da bi jih nosil bogat, mlad, čist človek in ne tak umazan risar, ki nas dan za dnem kraca na papir. In to slabo.« Res so to prebrali, vendar si niso s tem poročilom mogli prav nič pomagati. Skomignili so z rameni, listek zmučkali in ga vrgli v koš.